Markku Ryymin

12.05.2017 POL-2017-9343

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Euroopan syyttäjänvirastoa koskeva asetusehdotus

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa tiistaina 16.5.2017 pidettävään valiokunnan kokoukseen.

Poliisihallitus on lausunut Euroopan syyttäjänviraston, jäljempänä EPPO, perustamista koskevasta asetusehdotuksesta asian aikaisemman valmistelun yhteydessä järjestetyissä kuulemisissa. Tässä lausunnossa huomiota kiinnitetään sekä asian valmistelua koskevaan menettelyyn että myös eräisiin sisältökysymyksiin.

Yleistä

Poliisihallitus pitää Euroopan Unionin taloudellisten intressien suojaamista tärkeänä. Kaikki toimet, joilla edesautetaan rikostorjuntaa ja rikosvastuun toteuttamista ovat kannatettavia. EPPO:lle asetetut tavoitteet ja päämäärät itsessään ovat oikeita, tarpeellisia ja kannatettavia.

Suomelle ei ole saatavissa välitöntä hyötyä EPPO:oon osallistumisesta, sillä rikokset tutkitaan ja saatetaan syyteharkintaan siitä riippumatta kuka tai mikä on asianomistajana tai vahingon kärsijänä. U-jatkokirjelmän mukaan hyöty näyttäisikin tulevan välillisesti siitä, että EPPO voisi puuttua paremmin muualla tapahtuviin väärinkäytöksiin ja siten suojattaisiin suomalaisten veromaksajien varoja.

Rikostorjunnan ja myöhempien prosessivaiheiden kannalta on keskeistä se, että kansalliset viranomaiset toimivat velvollisuudentuntoisesti, kansalliset valvontamekanismit ovat luotettavia ja havainnot epäselvyyksistä saadaan esille ja otetaan selvittelyn ja tutkinnan kohteeksi. Kynnys siihen, missä vaiheessa EPPO:n toimivalta alkaa ja missä vaiheessa EPPO voisi määrätä esitutkinnan aloitettavaksi tai syytteen nostettavaksi, on korkea.

Käsittelytapa

Käsiteltäessä asiaa edellisen kerran eduskunnassa alkuvuodesta 2017 sekä hallintovaliokunta 23.2.2017 annetussa lausunnossaan HaVL 2/2017 vp että myös lakivaliokunta 1.3.2017 annetussa lausunnossaan LaVL 2/2017 vp ovat tuoneet esille, että Suomen mahdollisesta osallistumisesta EPPO:on tulee päättää kattavan ja perusteellisen valmistelun pohjalta, jossa eduskuntaa informoidaan asianmukaisesti. Suuri valiokunta on 8.3.2017

annetussa lausunnossaan SuVL 1/2017 vp korostanut sitä, että lopullinen päätös Suomen mahdollisesta osallistumisesta EPPO:on tulee päättää neuvottelutuloksen ja EPPO:on osallistuvien jäsenvaltioiden selvittyä, kattavan ja perusteellisen valmistelun pohjalta, jossa myös eduskuntaa informoidaan asianmukaisesti ja oikea-aikaisesti perustuslain 96 §:n edellyttämällä tavalla. Näin ei ole tapahtunut. U-jatkokirjelmää ei voida pitää kattavana eikä perusteellisena eikä asiaa koskevaa valmistelua ole toimitettu edellytetyn kaltaisena.

Toimivalta ja sen määrittely

U-jatkokirjelmässä tuodaan esille, että valtioneuvosto korostaa toimivaltakysymysten merkittävyyttä ja pitää tärkeänä, että myös neuvoston oikeuspalvelu on vahvistanut, että EPPO:n toimivaltaa koskeva sääntely kunnioittaa perussopimuksen määräyksiä. Edelleen jatkokirjelmän mukaan Suomi on myös muutoin neuvotteluissa saanut täsmennettyä asetustekstin ja sen johdanto-osan muotoiluja varmistuakseen siitä, että toimivaltasääntely on sopusoinnussa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 86 artiklan 1 kohdan oikeusperustan kanssa.

EPPO:n toimivallan määrittely on epäselvä. Asetusehdotuksen 17 artiklan muotoilu jättää sijaa tulkinnoille ja epävarmuudelle. EPPO-asetusta voidaan muuttaa yksimielisellä päätöksellä. EPPO:n aineellinen toimivalta saa artiklan mukaan sisältönsä tulevasta ns. unionipetosdirektiivistä, (PIF-direktiivi). Direktiiviä voidaan muuttaa määräenemmistöpäätöksellä. Artiklassa olevat uudet rajaukset tarkoittavat sitä, että ALV-petoksissa toimivallan käyttöön oikeuttava raja on nostettu 10 m €:oon. Lisäksi liitännäisrikoksia koskevaa toimivaltaa tarkoittava määrittely on yhtä epäselvä kuin aikaisemminkin.

U-jatkokirjelmän selostus EPPO:n toimivallasta pitää sisällään tiedon siitä, että EU:n toimielin ilmoittaa olevansa samaa mieltä itsensä kanssa siitä, että sen esitys on sen omien sääntöjen mukainen. Olisi hyödyllisempää tutkia sitä, mitä EPPO:n toimivalta esitetyllä 17 artiklan mukaisella kirjauksella kattaa eli mikä on sen soveltamisala.

EPPO:n toimivaltaa koskeva määrittely on tarkoitus käsitellä vasta lähiviikkojen aikana siten kuin 8.5.2017 päivätyssä asiakirjassa 8750/17 (s. 1) on selostettu.

EPPO:on osallistuvat jäsenmaat

U-jatkokirjelmässä on esitetty, että varmuudella, todennäköisesti tai mahdollisesti pois jääviä valtioita ovat Yhdistynyt kuningaskunta, Irlanti, Tanska, Ruotsi, Unkari, Malta, Puola, Alankomaat ja Itävalta eli yhteensä yhdeksän jäsenvaltiota. U-jatkokirjelmän mukaan yli 20 valtion oletetaan liittyvän EPPO:on. Laskelmaan ei ole huomautettavaa, mutta tämän mukaan EU:ssa olisi noin 30 jäsenvaltiota.

Lopuksi

Poliisihallitus on asetusehdotuksen valmistelun aikana aikaisemmin lausunnoissaan ja kuulemistilaisuuksissa kiinnittänyt huomiota lukuisiin epä-

varmuustekijöihin, joihin ei ole myöhemmissä vaiheissa saatu lopullista tai varmaa vastausta.

Päätös EPPO:on liittymisestä tai siitä pois jäämisestä tulisi tehdä huolellisen valmistelun ja harkinnan perusteella.